Inskränkningar i kapitalförlustbegreppet m m

Av kammarrättsassessorn Leif Wallestam

I en artikel i närmast föregående nummer har Stig von Bahr lämnat en översiktlig redogörelse för riksdagens nyligen fattade beslut i anledning av regeringens i höstas avlämnade proposition rörande företagsbeskattning (prop. 1980/81:68, SkU 25 och 47, rskr 234, SFS 1981:295—304). I det sammanhanget förutskickades att en mer ingående presentation av de olika avsnitten skulle komma i senare nummer. Jag skall här redogöra för de ändringar som gjorts beträffande kapitalförlustbegreppet och den skattemässiga behandlingen av försäkringsersättningar samt den nya lagstiftningen om eldsvådefonder.

1 Begreppet kapitalförlust

1.1 *Inledning*

En förlust kan ta sig uttryck i att en tillgång minskar i värde eller i att en förpliktelse tillkommer eller ökar i värde. En grundläggande princip i den svenska inkomstbeskattningen är att avdrag för förlust medges endast om det inte är fråga om kapitalförlust. En bestämmelse om detta finns i 20 § KL. Kapitalförlustbegreppet har ingen direkt motsvarighet i de redovisningsregler som finns i civilrättslig lagstiftning. Det torde närmast motsvaras av ”extraordinära kostnader”.

Begreppet kapitalförlust definieras inte i 20 § utan en hänvisning görs till punkt 10 av anvisningarna till 29 §. Denna anvisningspunkt behandlar visserligen bara förluster i rörelse men vad som där sägs om kapitalförlust i rörelse skall enligt punkt 5 av anvisningarna till 20 § gälla även för andra förvärvskällor. Av bestämmelserna i 20 § och punkt 10 av anvisningarna till 29 § kan inte utläsas allt vad som gäller om kapitalförlust. Redan bestämmelsen i 20 § att avdrag inte får ske för kapitalförlust är missvisande. Kapitalförluster beaktas nämligen i stor utsträckning vid beräkning av realisationsvinst. Vidare måste de nämnda bestämmelserna ses i samband med regler, som har tillkommit efter KL:s införande, t ex reglerna om avdrag för prisfall på och utrangering av inventarier.

I punkt 10 av anvisningarna till 29 § ställs kapitalförlust i motsats till driftförlust. Endast driftförlusten är avdragsgill. Som driftförlust betecknas uteblivandet av en intäkt som normalt bort inflyta i rörelsen. Det verkar således

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-01 00:50:41

till en början som om driftförlust bara kan förekomma på intäktssidan. Detta är dock inte avsikten utan det avgörande är att det framstår som befogat att räkna med förlust i stället för vinst och att förlusten alltså ingår som ett led i förvärvsverksamheten. Kapitalförlust är däremot förlust som den skattskyldige lidit vid sidan av vad som normalt ingår som ett led i förvärvsverksamheten. Som exempel på kapitalförlust nämns förlust genom borgensförbindelse och genom prisfall på eller förstöring genom brand eller olyckshändelse av fastighet som används i rörelsen. Nu angivna förluster sägs vara exempel på förluster föranledda av en oberoende av rörelsen uppkommen skada.

Har förlust uppkommit i en förvärvsverksamhet uppställs således i princip ett krav på normalitet för att avdragsrätt skall föreligga för förlusten. Kan man normalt räkna med förlust av viss art i verksamheten är denna avdragsgill. Som exempel kan nämnas förlust på grund av insolvens hos kunder, prisfall och försämring av varulager och den fortlöpande värdeminskning som maskiner och andra inventarier och byggnader är underkastade. Andra exempel på avdragsgilla förluster är en kassörs förlust på grund av felväxling och skadeståndskrav som uppkommit trots att verksamheten bedrivits på normalt sätt.

Det finns vissa undantag från nämnda huvudregel. Skada eller förstöring av maskiner och andra inventarier i rörelse och jordbruk hänförs således till avdragsgill driftförlust. Detta gäller också i fråga om förlust på aktier, om aktieinnehavet står i mera direkt samband med den skattskyldiges egen rörelse. Även förlust på lånefordringar, som inte utgör lagertillgångar, och på borgensförbindelse räknas som driftförlust, om fordringen eller förbindelsen tillkommit som ett led i förvärvsverksamheten.

1.2 *De nya reglerna*

Den lagstiftning som nu har genomförts innebär en avsevärd begränsning av kapitalförlustbegreppet för näringsidkare. Skada eller förstöring av byggnad genom brand eller annan olyckshändelse skall sålunda inte längre anses som kapitalförlust. Tillämpningsområdet för detta begrepp begränsas också på några andra områden, nämligen i fråga om rätten till avdrag för utgifter för ett projekteringsarbete som inte lett till den åsyftade investeringen samt i fråga om förlust av lager och inventarier genom brottslig handling.

I övrigt har den nuvarande gränsdragningen mellan avdragsgilla och inte avdragsgilla förluster ansetts vara lämpligt avvägd. Det kan f ö hävdas att en utökad avdragsrätt för kapitalförluster skulle motivera en utsträckt beskattning av motsvarande vinster.

För att bestämmelserna om kapitalförlust skall bli mer överskådliga har de redigerats om. Bestämmelserna finns nu samlade i 20 § och i punkt 5 av anvisningarna till paragrafen.

I 20 § anges i fortsättningen att avdrag inte får göras för förlust, som är att

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-01 00:50:41

hänföra till kapitalförlust m m, i vidare mån än som får ske enligt 36 §. Bestämmelsen får ses som ett förtydligande av vad som redan nu gäller. Är en förlust inte avdragsgill i något av inkomstslagen jordbruksfastighet, annan fastighet, rörelse, tjänst eller kapital kan således avdrag medges som realisationsförlust vid beräkning av inkomsten av tillfällig förvärvsverksamhet. Alla i övriga inkomstslag inte avdragsgilla förluster får emellertid inte dras av i inkomstslaget tillfällig förvärvsverksamhet. Förlust vid avyttring av annan lös egendom än aktier o d är exempelvis i regel inte avdragsgill. Detta gäller särskilt bilar, båtar och andra bruksföremål (jfr RÅ 1970 ref 67). Den värdeminskning som har skett av sådan egendom anses nämligen hänförlig till levnadskostnad. Däremot kan t ex förluster vid avyttring av fastigheter och värdepapper dras av mot realisationsvinster.

I anvisningarna finns i första stycket en allmän definition av begreppet kapitalförlust. Enligt definitionen, som i sak överensstämmer med gällande rätt, hänförs förlust som inte står i samband med någon förvärvskälla till kapitalförlust. Detta gäller t ex skador på personliga tillhörigheter och infriande av en privat borgensförbindelse. Till kapitalförlust hänförs också en förlust som visserligen har samband med en förvärvskälla men som inte kan anses normal för denna.

Enligt andra stycket a)—e) skall vissa förluster, som i och för sig måste betecknas som onormala, ändå inte hänföras till kapitalförlust. Innebörden av undantagen från kapitalförlustbegreppet framgår av följande redogörelse för andra stycket av anvisningspunkten.

Inventarier och lager (andra stycket a)

Kapitalförlustbegreppet har redan enligt gällande rätt en mycket begränsad tillämpning i fråga om varulager och maskiner och andra inventarier i rörelse och jordbruk. Skada på eller förstöring av sådana tillgångar behandlas således som driftförlust även om skadan förorsakats av en händelse som man normalt inte kan räkna med i förvärvsverksamheten. En uttrycklig bestämmelse om detta har nu tagits in i lagtexten. Med hänsyn till att reglerna om avskrivning av inventarier i fortsättningen är gemensamma i fråga om inkomstslagen jordbruksfastighet, annan fastighet och rörelse skall undantaget från kapitalförlustbegreppet gälla också inventarier på en konventionellt beskattad hyresfastighet.

Bestämmelsen innebär, då inventarier har skadats genom brand eller annan olyckshändelse, att avskrivningsunderlaget inte skall sättas ned på grund av den värdeminskning som har inträffat genom skadan. Vidare medges avdrag för kostnader för återställande av tillgången i ursprungligt skick. Väljer den skattskyldige att utrangera tillgången kan, med hänsyn till att den planenliga avskrivningen av inventarier avskaffas, något särskilt utrangeringsavdrag inte göras. Tillämpar den skattskyldige räkenskapsenlig avskrivning har han dock

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-01 00:50:41

möjlighet att använda sig av den s.k. kompletteringsregeln. Den utrangerade tillgången skall då inte beaktas vid beräkning av inventariernas totala värde. Han kan också söka visa att det verkliga värdet på hela inventariebeståndet till följd av utrangeringen understiger det bokförda värdet och på denna grund göra en extra avskrivning. Har tillgången anskaffats under samma beskattningsår får avdrag göras för anskaffningsvärdet eller oavskriven del av detta.

Undantaget från kapitalförlustbegreppet gäller inte inventarier som används i tjänst. Det kan nämnas att i ett rättsfall (RRK R77 1:10) har förlust genom brand av musikinstrument, som använts för stadigvarande bruk i förvärvskällan tjänst, ansetts hänförlig till kapitalförlust. Detta motiverades med att intäkt genom avyttring av inventarier, som är avsedda för stadigvarande bruk i förvärvskällan tjänst, inte utgör intäkt av tjänst.

Skador på inventarier som används i förvärvskällan tjänst utgör dock inte alltid kapitalförlust. Kan man normalt räkna med risk för skada på tillgång i en viss förvärvsverksamhet, är kostnader för att reparera tillgången avdragsgilla (RÅ 1969 ref 4 och RRK R73 1:46, jfr även RÅ 1970 ref 67).

Som redan nämnts behandlas skada på eller förstöring av varulager och inventarier i rörelse och jordbruk redan enligt gällande rätt som driftförlust även om skadan förorsakats av en för verksamheten onormal händelse. Har sådana tillgångar förlorats på grund av stöld krävs däremot att man i verksamheten normalt räknar med risk för stöld för att avdragsrätt skall föreligga. Denna distinktion har — bl a med hänsyn till att eventuell försäkringsersättning avseende varulager och inventarier i rörelse och jordbruk alltid beskattas i förvärvskällan — inte ansetts motiverad. I fortsättningen skall därför förlust av dylika tillgångar genom brottslig handling vara avdragsgill. Den nya bestämmelsen gäller dock bara inventarier och lagertillgångar i rörelse och jordbruk samt på en konventionellt beskattad hyresfastighet.

I detta sammanhang är ett rättsfall angående en banks förlust på grund av brottslig handling av visst intresse. I ett ärende angående förhandsbesked (RÅ R79 1:69 I) hade således en bank under år 1977 utsatts för stöld eller rån vid sju tillfällen. Därvid hade banken tillhöriga pengar och värdehandlingar tillgripits eller förstörts. Riksskatteverkets rättsnämnd förklarade att den del av förlusten som avsåg värdehandlingar utgjorde driftförlust medan den del som avsåg svenska pengar utgjorde kapitalförlust. Regeringsrätten fann emellertid att de förluster som banken lidit inte kunde anses normalt ingå som ett led i bankens förvärvsverksamhet oavsett om förlusterna hänfört sig till svenska eller utländska pengar eller till värdehandlingar. Förlusterna var därför i sin helhet att anse som kapitalförlust.

Det kan här anmärkas att en banks innehav av svenska pengar inte torde utgöra varulager. För att förlust av svenska pengar genom stöld e d skall vara avdragsgill krävs således enligt den allmänna regeln att risken för stöld e d är något som man normalt behöver räkna med i verksamheten. Däremot kom-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-01 00:50:41

mer t ex bankers förlust av värdepapper och utländska pengar, som utgör varulager i verksamheten, i fortsättningen att vara avdragsgill oavsett orsaken till förlusten.

Byggnader och markanläggningar (andra stycket b)

Enligt nuvarande regler får avdrag för utgifter för reparation och underhåll av byggnader göras i fråga om driftbyggnad på jordbruksfastighet, hyresfastighet och byggnad som används i rörelse (punkt 1 av anvisningarna till 22 §, 25 § 1 mom. och 29 § 1 mom. KL). För att en åtgärd skall kunna betecknas som reparation och underhåll måste åtgärden vara föranledd av skada eller försämring som drabbat byggnaden eller avse sådana ändringsarbeten som är normalt påräkneliga i den bedrivna verksamheten (punkt 1 andra stycket av anvisningarna till 22 § och punkt 17 av anvisningarna till 29 § KL). Utanför begreppet reparation och underhåll faller därför varje med en byggnad företagen åtgärd som inte föranletts av skada eller försämring eller av ändringsarbeten av nämnt slag. Skadan eller försämringen måste vidare ha föranletts av risker som är normala för en byggnad. Till normala risker hör först och främst tidens tand och bruksslitaget. Har skadan eller försämringen däremot förorsakats av extraordinära händelser uppkommer en kapitalförlust. Den vanligaste händelsen av detta slag torde vara brand. I rättsfallet RÅ 1958 ref 8 hade en skattskyldig, som förvärvat en brandskadad byggnad, yrkat avdrag med 7 000 kr. för reparation av brandskadorna. Han medgavs inte avdrag för reparationskostnaderna, eftersom brandskadan var att hänföra till kapitalförlust och den omständigheten att han förvärvat byggnaden först sedan skadan inträffat inte föranledde att han ändå ägde rätt till avdrag för kostnaderna.

Andra extraordinära risker för en byggnad är kraftiga skydrag, såsom tyfoner, orkaner o d, samt jordbävningar, jordskred, explosioner, översvämning och åsknedslag.

Åtgärder för att bota mindre skador, föranledda av brand eller annan olyckshändelse, kan i tekniskt hänseende utgöra reparationsarbete. Det är något oklart om kostnader för sådant reparationsarbete f n är avdragsgilla (jfr RÅ 1965 Fi 1039 och Geijer, Rosenqvist, Sterner, Skattehandbok del I 8:e upplagan s. 158).

Har en byggnad skadats genom brand eller annan olyckshändelse och är den förlust som har förorsakats av skadan att hänföra till kapitalförlust, medges avdrag varken direkt eller indirekt för förlusten. Innebörden av detta är att — vid beräkning av värdeminskningsavdrag — avskrivningsunderlaget skall minskas med så stor del av byggnadens värde som har förstörts på grund av skadan (jfr RÅ 1971 ref 40). Vidare får utgifter för avhjälpande av skadan inte räknas som driftkostnad. Väljer den skattskyldige att återuppföra en helt eller delvis förstörd byggnad, får dock utgifterna för detta arbete dras av på

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-01 00:50:41

vanligt sätt genom årliga värdeminskningsavdrag. Försäkringsersättning som utgår i anledning av kapitalförlust är inte skattepliktig.

Ofta är det svårt att avgöra om en förlust som har förorsakats av en skada på en byggnad utgör kapitalförlust. Detta har lett till att tvister om den skattemässiga behandlingen av skador på byggnader är relativt vanligt förekommande. Därtill kommer att den proportionering som skall göras för fastställande av underlaget för beräkning av värdeminskningsavdrag då kapitalförlust föreligger kan — särskilt när det är fråga om mindre omfattande skador — vara mycket besvärlig att utföra i praktiken. Med hänsyn bl a till detta har genom den nya lagstiftningen en inskränkning gjorts i kapitalförlustbegreppet såvitt avser skador på byggnader. Inskränkningen innebär att avskrivningsunderlaget för en byggnad, som har skadats genom brand eller annan olyckshändelse, inte sätts ned på grund av den värdeminskning som har inträffat genom skadan. Även efter olyckan medges alltså avdrag enligt avskrivningsplanen. Har byggnaden totalförstörts får utrangeringsavdrag i stället göras. Inskränkningen innebär inte att gränsdragningen mellan avdragsgilla reparationskostnader och inte avdragsgilla utgifter för ombyggnad ändras. Om således skadorna på en byggnad haft sådan omfattning att arbetena för att avhjälpa skadan har karaktär av ombyggnad, får utgifterna för arbetena inte dras av direkt. Utgifterna skall i stället aktiveras och dras av enligt särskild avskrivningsplan. Däremot blir utgifter för att bota mindre skador avdragsgilla om åtgärderna i tekniskt hänseende utgör reparationsarbete.

Den nya bestämmelsen tillämpas i fråga om byggnad som används i rörelse, driftbyggnad på jordbruksfastighet och på sådan annan fastighet för vilken inkomsten beskattas enligt konventionell metod. Markanläggningar på rörelsefastigheter och jordbruksfastigheter omfattas också av bestämmelsen. Utrangeringsavdrag beträffande markanläggningar medges dock inte. Detta sammanhänger bl a med att samtliga markanläggningar som anläggs under ett visst beskattningsår normalt skrivs av gemensamt, d v s på en och samma avskrivningsplan. Utrangeringsavdrag kan således, liksom f n komma i fråga endast när fastigheten avyttras eller när den på fastigheten bedrivna verksamheten läggs ned. Påpekas bör att den skattskyldige — i de fall då utrangeringsavdrag inte kan medges — kompenseras av att de framtida avskrivningarna beräknas på ett oförändrat avskrivningsunderlag.

Lånefordringar och aktier m m (andra stycket c)

En skattskyldigs fordringar och aktier kan ha olika karaktär. Beträffande fordringar brukar man skilja mellan *driftfordringar* och *lånefordringar*.

Med driftfordringar förstås fordringar som uppkommer genom försäljning av varor eller utförandet av tjänster. Även fordringar som uppkommer i samband med avyttring av inventarier samt försäkringsersättningar och skadestånd som avser detta slag av tillgångar hör till denna kategori. Driftfordringar

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-01 00:50:41

skall tas upp som intäkt det år de uppkommer. Förlust på sådana fordringar är att hänföra till driftförlust.

Till lånefordringar hänförs fordringar som uppkommer när medel t ex placeras i bank eller lånas ut till andra personer eller företag. I fråga om skattskyldiga som driver penningrörelse eller försäkringsrörelse utgör lånefordringar varulager i rörelsen. Fordringarnas värde vid beskattningsårets utgång påverkar därför det skattepliktiga resultatet. Motsatsen gäller i princip i annan typ av verksamhet. Förlust i samband med utlåning av ett tillfälligt likviditetsöverskott räknas då normalt till kapitalförlust.

Det finns dock ett undantag från regeln att förlust på lånefordringar inte är avdragsgill. Det kan nämligen finnas sådant samband mellan långivarens förvärvsverksamhet och låntagarens förvärvsverksamhet att lånefordringen anses ha tillkommit som ett led i långivarens verksamhet. Förlust på fordringen är då avdragsgill. I enlighet härmed medgavs ASEA avdrag för förlust på fordran på grund av lån till ett danskt elektricitetsbolag (RÅ 1911 ref 53). Vidare har bolag, som lidit förlust på fordran hos ett konkursdrabbat dotterbolag, tillerkänts avdrag för förlusten (RÅ 1917 Fi 65 och RÅ 1924 Fi 287).

Frågan om avdragsrätt för förlust på aktier är också beroende på aktieinnehavets karaktär. Avdrag medges sålunda inte på aktier som innehas i kapitalplaceringssyfte. Med detta menas i princip sådana aktier som innehas som alternativ till annan finansiell placering. För förlust på andra aktier, d v s aktier som utgör omsättningstillgång eller är s k rörelsebetingade, medges däremot i princip avdrag. Med rörelsebetingade aktier förstås aktier, vilkas innehav har ett direkt samband med den skattskyldiges egen rörelse. Det kan gälla aktier som innehas som ett led i organisationen av den skattskyldiges verksamhet, s k organisationsaktier, eller aktier i ett företag som är kund eller leverantör till den skattskyldige eller aktier som mottagits som likvid för varor eller tjänster.

Undantaget från kapitalförlustbegreppet beträffande lånefordringar, värdepapper eller liknande tillgångar har i den nya lagstiftningen utformats i huvudsak i enlighet med gällande rätt. För att en förlust avseende sådana tillgångar skall vara avdragsgill krävs således att innehavet betingas av näringsverksamhet som bedrivs av den skattskyldige eller annan, som med hänsyn till äganderättsförhållanden eller organisatoriska förhållanden kan anses stå den skattskyldige nära (jfr bestämmelsen om skattefrihet för utdelning på aktier i punkt 1 femte stycket b av anvisningarna till 54 § KL). I fråga om aktier, andelar eller liknande tillgångar kan avdrag för förlust f n medges endast vid beräkning av inkomst av rörelse. I praktiken torde knappast sådana tillgångar innehas som ett led i driften av jordbruk eller hyresfastighet. Av systematiska skäl har det dock ansetts att möjligheten att få avdrag för förlust på dessa tillgångar bör tillkomma också dessa typer av näringsidkare.

F n torde avdrag i fråga om aktier, andelar eller liknande tillgångar, som inte utgör omsättningstillgångar, inte medges för värdeminskning som är endast

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-01 00:50:41

beräknad. För avdragsrätt torde krävas att förlusten är definitiv. Detta sammanhänger med de bestämmelser som gäller för realisationsvinstbeskattning vid försäljning av aktier m m. Vid beräkning av sådan vinst sker nämligen inte någon beskattning av återvunna värdeminskningsavdrag. Om avdrag medgavs för värdeminskning som är endast beräknad skulle detta kunna leda till en definitiv — och i sak omotiverad — skattelättnad. Att förlusten är definitiv kan i allmänhet konstateras först sedan aktierna har avyttrats eller genom att det företag, som aktieinnehavet avser, trätt i likvidation eller gått i konkurs. För avdragsrätt krävs vidare att det skall vara fråga om en verklig förlust. Detta har särskild betydelse i fråga om organisationsaktier. Den omständigheten att ett sådant bolag har trätt i likvidation utgör således inte tillräckligt bevis för att avdragsgill förlust föreligger. Den bokföringsmässiga förlusten kan då motsvaras av att en dold reserv, t ex en hyresrätt, utan vederlag har överförts till moderbolaget. I sådant fall anses någon verklig förlust inte ha uppkommit.

Genom den nya lagstiftningen har ingen ändring gjorts i de förutsättningar som f n måste vara uppfyllda för att avdrag skall medges för förluster avseende aktier, andelar eller liknande tillgångar. Samma krav ställs för att avdrag skall medges för förluster avseende lånefordringar. Däremot har det ansetts att orsaken till förlusten inte skall tillmätas någon betydelse. F n torde en viss osäkerhet föreligga om en förlust på aktier på grund av t ex krigshändelser är avdragsgill. I fortsättningen skall sådana omständigheter inte inverka på avdragsrätten.

Borgensförbindelser (andra stycket d)

Förlust genom borgensförbindelse är i regel hänförlig till kapitalförlust. Undantagsvis kan dock näringsidkare få avdrag för förlust på borgensförbindelse. För avdragsrätt krävs att förbindelsen haft samband med den bedrivna näringsverksamheten. En uttrycklig bestämmelse om förutsättningarna för avdragsrätt har nu tagits in i lagtexten. Förutsättningarna överensstämmer med de som gäller för avdrag för förlust på lånefordringar, värdepapper och liknande tillgångar.

Projekteringsutgifter (andra stycket e)

Utgifter för projektering av en byggnad skall vid ny-, till- eller ombyggnad räknas in i byggnadens avskrivningsunderlag. Kommer den tilltänkta byggnationen inte till stånd anses dock arkitektkostnader och andra kostnader, som nedlagts under planerings- och förberedelsearbete, f n inte kunna aktiveras som avskrivningsunderlag för byggnaden. Inte heller medges omkostnadsavdrag för sådana kostnader. Resultatlösa utgifter av detta slag anses nämligen utgöra kapitalförlust (RÅ 1973 ref. 76).

I propositionen föreslogs en ändring i detta avseende. Enligt förslaget skulle

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-01 00:50:41

således resultatlösa projekteringsutgifter inte anses som kapitalförlust. Förslaget gällde enligt ordalydelsen endast utgifter för projektering av byggnader och markanläggningar avsedda för stadigvarande bruk i jordbruk, skogsbruk eller rörelse. Skatteutskottet ansåg denna begränsning inte motiverad. Resultatlösa projekteringsutgifter borde enligt utskottet vara avdragsgilla i alla de inkomstkällor där sådana utgifter kan tänkas förekomma. I enlighet med utskottets förslag, som godtogs av riksdagen, har undantaget från kapitalförlustbegreppet utvidgats till att omfatta samtliga utgifter för projektering av byggnader och markanläggningar som är avsedda för stadigvarande bruk i näringsverksamhet.

Det har i lagtexten inte angetts hur utgifter för projektering e d skall behandlas i olika situationer. I förarbetena har dock vissa uttalanden gjorts. Enligt dessa bör, då utgifterna har nedlagts på att undersöka alternativa lösningar, de utgifter som kan hänföras direkt till en uppförd anläggning räknas in i avskrivningsunderlaget för denna anläggning. Utgifter för förkastade alternativ bör få dras av direkt.

2 Beskattning av försäkringsersättning e d

Som jag har nämnt i föregående avsnitt har genom den nya lagstiftningen gjorts en inskränkning i kapitalförlustbegreppet såvitt avser bl a skador på fastighet. Denna inskränkning har ansetts böra medföra skatteplikt i fråga om försäkringsersättning eller annan ersättning för skada på fastigheter, som har förstörts eller skadats. En bestämmelse om detta har tagits in i 19 § KL. Skatteplikten omfattar bara driftbyggnad på jordbruksfastighet, byggnad på en konventionellt beskattad annan fastighet samt byggnad som är avsedd för användning i ägarens rörelse. I fråga om byggnad för vilken inkomsten beskattas enligt schablonmetod är ersättningen däremot liksom hittills skattefri. Även ersättning avseende sådan markanläggning som är avskrivningsbar skall i fortsättningen vara skattepliktig. Är det fråga om annan markanläggning än täckdike utgör endast 75% av anskaffningsvärdet avskrivningsunderlag. I sådant fall skall endast 75% av ersättningen räknas som skattepliktig inkomst.

3 Avsättning till eldsvådefonder

Försäkringsersättning för inventarier och varulager i rörelse och jordbruk är alltid skattepliktig intäkt. Denna beskattning kan försvåra anskaffandet av nya tillgångar i ersättning för de förlorade. I syfte att undvika dessa konsekvenser finns en möjlighet att få avdrag för avsättning till s k eldsvådefonder. Vidare är lagen (1951:763) om beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst i viss mån tillämplig för försäkringsersättningar.

Genom den nya lagstiftningen blir försäkringsersättning e d för skadade byggnader och markanläggningar, som används i näringsverksamhet, skattepliktig. En sådan beskattning kan, särskilt när utgifterna för att avhjälpa skadan

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-01 00:50:41

inte är omedelbart avdragsgilla, ge upphov till likviditetsproblem för den skattskyldige. I syfte att undvika sådana problem har nu, i likhet med vad som gäller för inventarier och varulager, införts en möjlighet att sätta av belopp, som har erhållits i försäkringsersättning e d för skadade eller förstörda fastigheter, till en eldsvådefond.

Bestämmelser om eldsvådefonder finns f n i förordningen (1959:168) om särskilda investeringsfonder för förlorade inventarier och lagertillgångar. Denna förordning ersätts av en lag om eldsvådefonder. I den nya lagen har det nuvarande regelsystemets principiella konstruktion bevarats. Ett stort antal tekniska ändringar har dock gjorts. Dessa ändringar avser att anpassa lagstiftningen i tekniskt hänseende till modernare fondlagstiftning, t ex lagen (1979:609) om allmän investeringsfond.

En principiell nyhet är som nyss nämnts möjligheten för en skattskyldig att få avdrag för avsättning till eldsvådefond då han fått försäkringsersättning e d för byggnader och markanläggningar, som har skadats eller förstörts genom brand eller annan olyckhändelse. Eldsvådefond för byggnader får användas för kostnader för reparations- och andra underhållsarbeten på en byggnad och för avskrivning av en byggnad. Det finns inget krav på att ianspråktagandet avser en byggnad som den skattskyldige själv uppför. Han får använda fonden även för inköp av en redan befintlig byggnad. Däremot får fonden inte utnyttjas för avskrivning av byggnader som ägs av den skattskyldige när olyckshändelsen inträffar.

Eldsvådefond för markanläggningar får användas för kostnader för reparations- och andra underhållsarbeten på markanläggning och för avskrivning av den del av en markanläggnings anskaffningsvärde som får dras av genom årliga värdeminskningsavdrag.

En särskild bestämmelse gäller för det fall då skattskyldig utför ny-, till- eller ombyggnad eller anskaffar en ny byggnad eller markanläggning under samma beskattningsår som försäkringsersättningen skall tas upp till beskattning. Han får då utnyttja det belopp som hade kunnat avsättas till eldsvådefond för byggnader eller markanläggningar för avskrivning av byggnadsarbetet eller den nya byggnaden eller den del av anskaffningsvärdet av markanläggningen som får dras av genom årliga värdeminskningsavdrag. I dessa fall skall det anses som om avsättning till eldsvådefond gjorts och att beloppet omedelbart tagits i anspråk för sitt ändamål.

En eldsvådefond måste tas i anspråk senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under tredje taxeringsåret efter det då avdrag för avsättningen har medgetts. I annat fall återförs fonden till beskattning. Om det finns särskilda skäl får dock riksskatteverket medge att fonden får behållas under ytterligare högst tre år.

Återförs eldsvådefond till beskattning påförs den skattskyldige dessutom ett särskilt tillägg som svarar mot 30% av det återförda beloppet.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-01 00:50:41

4 **Ikraftträdande**

Ändringarna i kapitalförlustbegreppet och i den skattemässiga behandlingen av försäkringsersättningar avseende byggnader och markanläggningar samt den nya lagstiftningen om eldsvådefonder tillämpas första gången vid 1984 års taxering.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-01 00:50:41